

PERSBERICHT

Maart 2016

Verslag aan het Vlaams Parlement

Baggerwerken in Vlaanderen

Het Rekenhof onderzocht de onderhouds-, aanleg- en verdiepingsbaggerwerken in de maritieme toegangswegen en in de bevaarbare binnenwateren. De onderzochte baggercontracten werden in de regel gegund na mededinging. Door een onzorgvuldige voorbereiding zijn verschillende opdrachten tijdens de uitvoering echter op onrechtmatige wijze aanzienlijk uitgebreid of gewijzigd. Er is een tekort aan verwerkings- en stortcapaciteit voor de vervuilde baggerspecie afkomstig uit de Vlaamse binnenwateren, waardoor die baggerwerken een belangrijke achterstand hebben opgelopen. In de Antwerpse haven moet het Amoras-project dat verhelpen, maar het project kampt met enkele belangrijke tekortkomingen.

Organisatie en kostprijs van de baggerwerken

De baggerwerken in Vlaanderen hebben een aanzienlijk budgettair belang: over de periode 2009-2014 gaat het jaarlijks gemiddeld om 204,5 miljoen euro (inclusief de verwerking van vervuilde baggerspecie). Het leeuwendeel van de uitgaven in die periode is gegaan naar onderhoudsbaggerwerken in de maritieme toegangswegen, met een gemiddeld jaarlijks bedrag van 133,9 miljoen euro. Vier waterwegenentiteiten staan in voor de baggerwerken: de afdeling Maritieme Toegang (AMT) van het departement Mobiliteit en Openbare Werken, het IVA Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK), het EVA Waterwegen en Zeekanaal (W&Z) en het EVA De Scheepvaart (DS).

Noodzakelijke diepgang van de vaarwegen

De financiële middelen die de Vlaamse overheid ter beschikking stelt, voldoen niet om de geaccumuleerde historische achterstand in onderhoudsbaggerwerken in de Vlaamse binnenvaartwegen – in hoofdzaak te wijten aan het tekort aan stort- en verwerkingscapaciteit van vervuilde baggerspecie - op korte termijn weg te werken. Daardoor komt de theoretische diepgang van de vaarweg op diverse onderdelen van het binnenwaterwegennet in beheer van W&Z niet (meer) overeen met de daadwerkelijke capaciteit ervan.

Mededinging en controlemechanismen

De onderzochte baggercontracten werden in de regel gegund na mededinging. Ook de looptijd blijft meestal beperkt in de tijd. Door een onzorgvuldige voorbereiding zijn verschillende opdrachten echter tijdens de uitvoering op onrechtmatige wijze aanzienlijk uitgebreid of gewijzigd of ontstonden omvangrijke verrekeningen. In de haven van Antwerpen worden de baggerwerken op de Linkerscheldeoever uitgevoerd op grond van een baggercontract dat in 1972 buiten mededinging is gesloten met een tijdelijke vereniging. In totaal zijn inmiddels voor 595,1 miljoen euro aan baggerwerken toegewezen aan die vereniging.

Op grond van de informatie waarover het Rekenhof beschikt, lijken de aangewende controlemechanismen ervoor te zorgen dat de gefactureerde hoeveelheden gebaggerde specie overeenkomen met de werkelijkheid.

Baggerwerken uitgevoerd door de havenbedrijven

In de periode 2009-2013 kende het Vlaams Gewest het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen (GHA) 29,5 miljoen euro toe als terugbetaling voor de onderhoudsbaggerwerken die het GHA uitvoert in de gedeelten van de Antwerpse haven die als maritieme toegang zijn afgebakend. Doordat het GHA voor die werken geen beroep heeft gedaan op de mededinging maar ze heeft uitgevoerd met haar eigen baggerbedrijf, heeft de Vlaamse overheid in de periode 2009-2012 gemiddeld 49% of 1,98 miljoen euro per jaar méér betaald t.o.v. 2013, toen voor het eerst rekening werd gehouden met marktconforme prijzen.

Stort- en verwerkingscapaciteit van vervuilde baggerspecie

Er is een tekort aan verwerkings- en stortcapaciteit voor de vervuilde baggerspecie afkomstig uit de Vlaamse binnenwateren. De kostprijs voor het storten van vervuilde baggerspecie, al dan niet gevolgd door de verwerking ervan, bedroeg voor 2013 en 2014 respectievelijk 58,9 en 55,4 miljoen euro. Het grootste deel van die uitgaven is toe te schrijven aan het Amoras-project van de AMT in de Antwerpse haven. Dat project leidt tot een halvering van de gemiddelde kostprijs ten opzichte van de traditionele verwerking en opslag, maar kent belangrijke tekortkomingen. Zo kon de gebouwde installatie het hoge zandgehalte van het aangevoerde slib niet verwerken, zodat ze al bij de aanvang moest worden opgeschaald. De AMT heeft die meerwerken aan de zittende aannemer toegewezen buiten elke mededinging om, alsook diverse andere bijkomende werken. Er ontbreekt trouwens een voorafgaande parlementaire machtiging voor de overeenkomst waarmee de Vlaamse Regering zich ertoe verbindt de door de aannemer aangevane lening gedurende 15 jaar aan hem terug te betalen. Een belangrijk deel van de gebaggerde specie, die in afwachting van verwerking in een onderwatercel wordt gestort, vloeit terug in de Schelde (ca. 50% in 2013 en in 2014). Die weggevloede specie moet opnieuw worden gebaggerd en naar de onderwatercel gebracht, waar een deel andermaal wegvloeit. Het Rekenhof heeft twijfels bij de kostprijs die het AMT heeft becijferd voor het andermaal baggeren en storten in de onderwatercel, aangezien die niet door stukken is onderbouwd.

W&Z huurt sinds 2006 een kleiput om vervuilde baggerspecie uit de Vlaamse binnenwateren te storten. Tot en met december 2014 kon slechts 3,3% van de totaal ingehuurd stortingscapaciteit worden aangewend, inzonderheid wegens het niet tijdig voorhanden zijn van de vergunningen. Voor de huurperiode 2006-2014 heeft W&Z wel al 47,6 miljoen euro aan geïndexeerde huurgelden betaald.

Reactie van de minister

In zijn brief van 26 januari 2016 aanvaardde de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken de conclusies en aanbevelingen van het auditrapport en vermeldde hij nog een aantal initiatieven om de in de audit vastgestelde tekortkomingen te remediëren.

Informatie voor de pers

Het Rekenhof controleert de openbare financiën van de federale Staat, de gemeenschappen, de gewesten en de provincies. Het draagt bij tot de verbetering van het overheidsbeheer door nuttige en betrouwbare informatie die voortvloeit uit een tegensprekelijk onderzoek, toe te zenden aan de parlementaire vergaderingen, aan de beheerders en aan de gecontroleerde diensten. Als collaterale instelling van het parlement werkt het Rekenhof onafhankelijk ten opzichte van de overheden die het controleert.

Het verslag *Baggerwerken in Vlaanderen* is bezorgd aan het Vlaams Parlement. Het verslag en dit persbericht staan op de website van het Rekenhof (www.rekenhof.be).